

Hjertesvikt

Kull II B, høst 2007

Stein Samstad

Klinikk for hjertemedisin

Hjertesvikt, hva er det ?

- En tilstand der hjertet pumper for lite blod til å tilfredsstillere vevenes behov
- Et klinisk symptomkompleks (syndrom) med symptomer og tegn på at hjertets minuttvolum er for lavt i forhold til kroppens behov
- The American College of Cardiology/American Heart Association Guidelines for the Evaluation and Management of Chronic Heart Failure in the Adult defined heart failure as a "**complex clinical syndrome that can result from any structural or functional cardiac disorder that impairs the ability of the ventricle to fill with or eject blood.**"

Hjertesvikt, klassifisering

Flere måter å klassifisere hjertesvikt på:

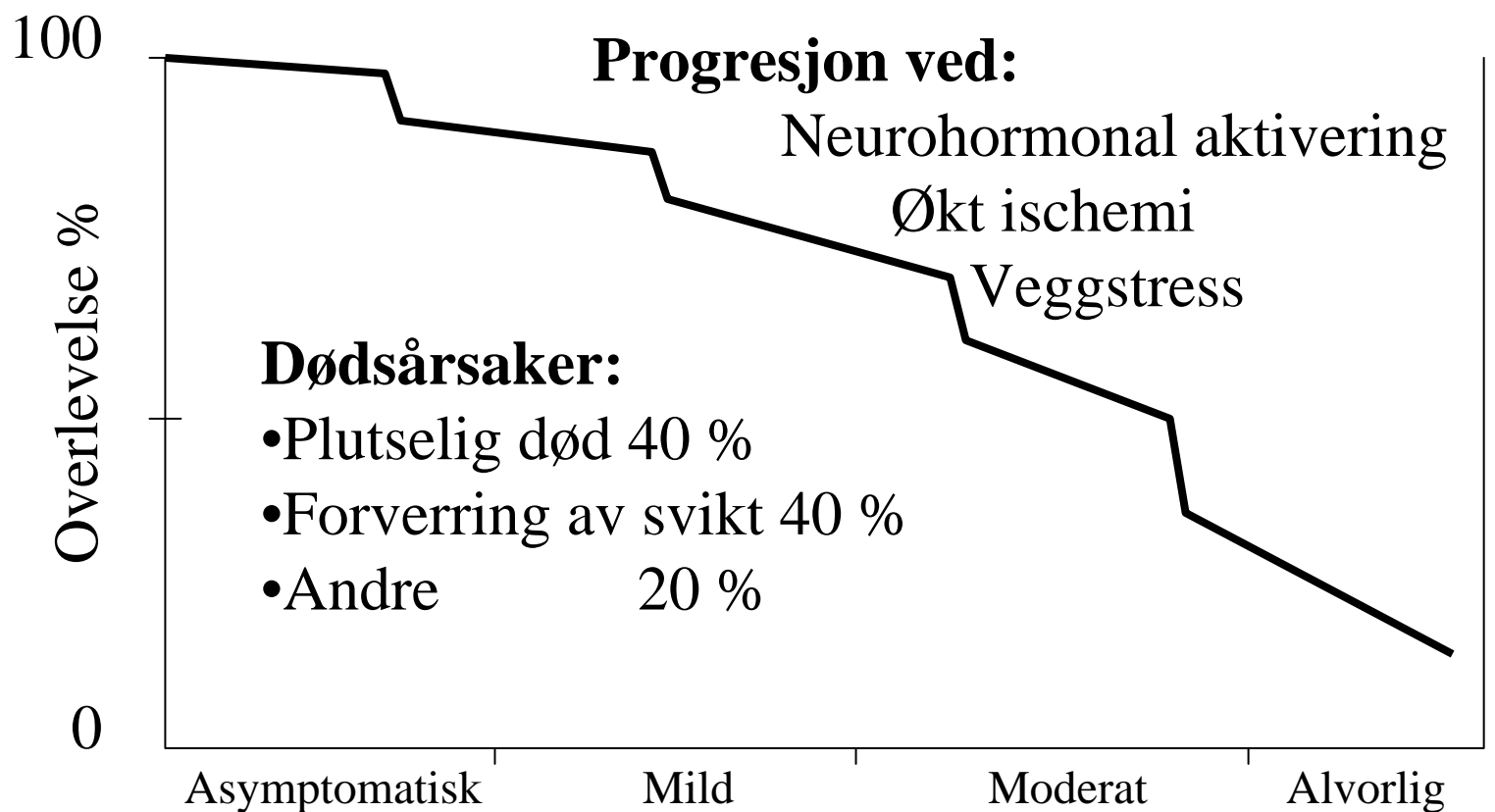
- Etter klinisk forløp (akutt, intermitterende, kronisk)
- Etiologisk, hjertesvikt = endestadiet
- Patofysiologisk,
  - høyresvikt eller venstresvikt
  - forward failure eller backward failure
- Systolisk (pumpesvikt) eller diastolisk (fyllningssvikt)
- Etter alvorlighetsgrad (funksjonsklasser)

Hjertesvikt, klassifisering

The New York Heart Association (NYHA) I -IV

- **Funksjonsklasse I**
  - Hjertesvikt uten begrensninger i vanlig fysisk aktivitet
  - Vanlig fysisk aktivitet medfører ikke følelse av utmattelse, dyspné, palpitasjoner eller angina
- **Funksjonsklasse II**
  - Hjertesvikt med lett begrensning i fysisk aktivitet
  - Pasienten er velbefinnende i hvile og ved lett fysisk anstrengelse, men større belastninger gir tydelig utmattelse, dyspné, palpitasjoner eller angina
- **Funksjonsklasse III**
  - Hjertesvikt med markert begrensning i fysisk aktivitet
  - Pasienten er i velbefinnende i hvile, men lett fysisk aktivitet som påkledning eller gange i lett motbakke gir utmattelse, dyspné, palpitasjoner eller angina
- **Funksjonsklasse IV**
  - Hjertesvikt som ikke tillater noen form for fysisk aktivitet uten at det gir ubehag
  - Symptomer som skyldes hjertesvikt, skal være tilstede i hvile

Hjertesvikt, prognose

Årlig
mortalitet

< 5 %

10 %

20 - 30 %

30 - 80 %

Hjertesvikt, forekomst

Epidemiologi:

- Prevalens vil variere med de diagnostiske kriteriene. Nåværende prevalensdata er i første rekke gyldige for symptomgivende systolisk hjertesvikt
- Prevalensen anslås til 1-3%, dvs. 50.000-150.000 pasienter i Norge
- Hyppigheten øker med alderen, prevalensen for pasienter over 75 år er ca. 10%
- Hjertesvikt er årsak til minst 5 % av alle sykehusinnleggelseser i medisinske avdelinger

Hjertesvikt, årsaker

Iskemisk hjertesykdom og hypertensjon forårsaker 75% av all hjertesvikt

- Svekket myokardperfusjon (angina pectoris)
- Tap av myokard pga hjerteinfarkt
- Myokardhypertrofi pga langvarig hypertensjon

Hjertesvikt, årsaker

Andre **kardiale** årsaker :

- Kardiomyopati - dilatert, hypertrofisk, restriktiv
- Klaffefeil, oftest aorta- og/eller mitralfeil
- Medfødte hjertefeil
- Arytmier - takycardi, bradykardi, **atrieflimmer**

Hjertesvikt, årsaker

Ekstakardiale årsaker:

- Alkohol
- Anemi
- Thyreotoksikose
- Lungesykdommer med kronisk hypoksemi
- Pulmonal hypertensjon
- Medikamenter (NSAIDS)

Hjertesvikt, symptomer

Symptomene vil variere etter om hjertesvikten er stabil og kompensert eller om den er dekompensert hvor det er symptomer pga lungestuvning og ødemer eller redusert minuttvolum (CO)

- Dyspnoe (graderes etter funksjonsklasser NYHA)
- Ortopnoe, åndenød ved flatt sengeleie
- Vektøkning, på grunn av ødemer
- Asteni, økt tretthet
- Dårlig matlyst
- Hjertebank

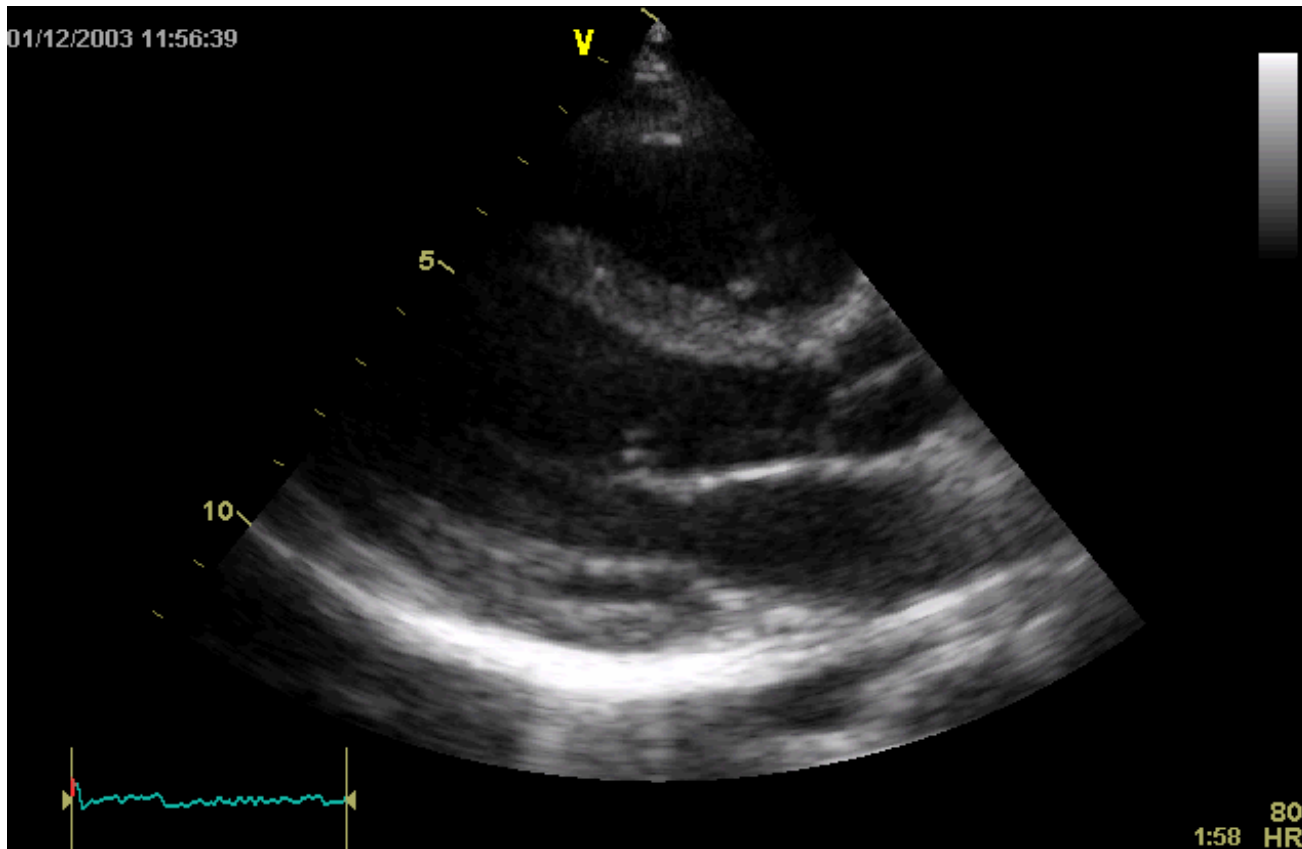
Hjertesvikt, kliniske funn

- Knatrelyder over lungene (auskultatorisk)
- Deklive (perifere) ødemer – pitting
- Takyarytmier
- Tredje eller fjerde hjertetone (“gallopprytme”)
- Blekhet eller cyanose
- Hepatomegali
- Halsvenestuvning
- Takypne
- Ascites og/eller pleuraeksudat

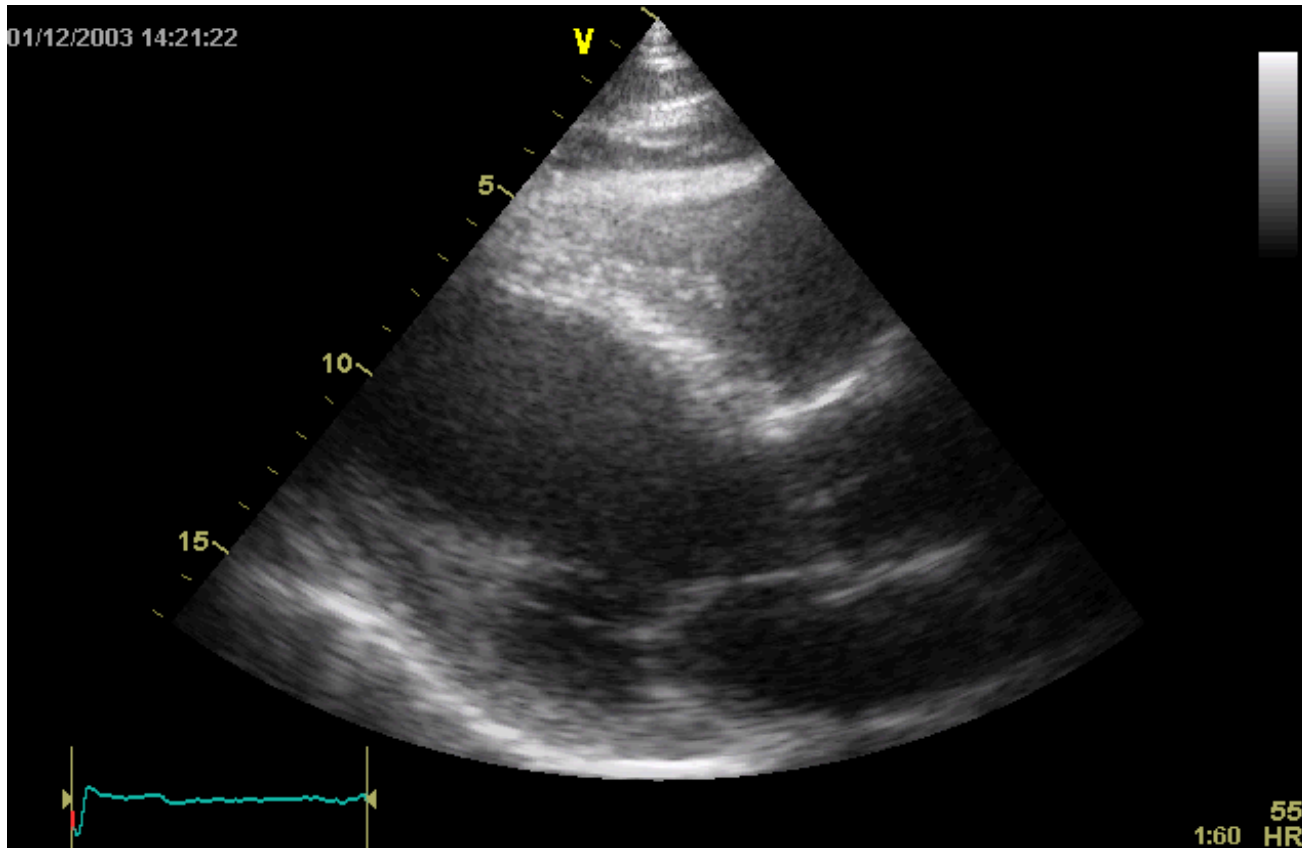
Systolisk vs Diastolisk Hjertesvikt

- Systolisk:
  - Ejeksjonsfraksjon (EF) redusert
- Diastolisk:
  - EF normal (evt. supernormal)
  - Diastolisk fylning hemmet
    - Hypertrofisk kardiomyopati
    - Venstre ventrikelhypertrofi generelt
    - Restriktiv kardiomyopati
    - Perikardsykdom
    - Koronar ischemi
- Systolisk og diastolisk dysfunksjon ofte i kombinasjon

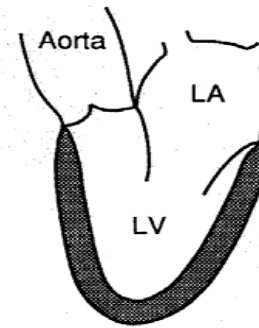
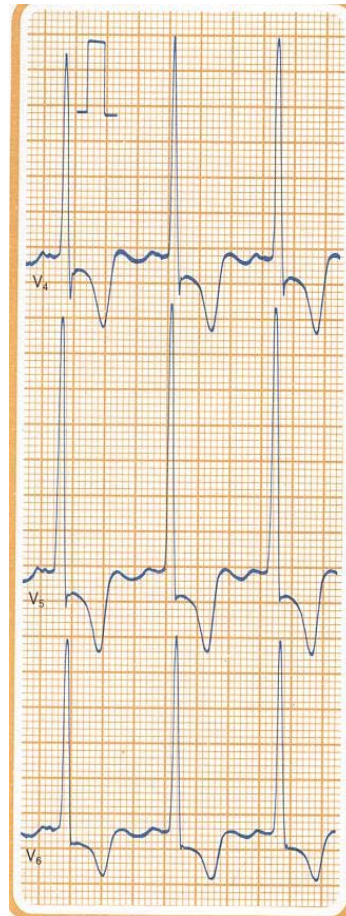
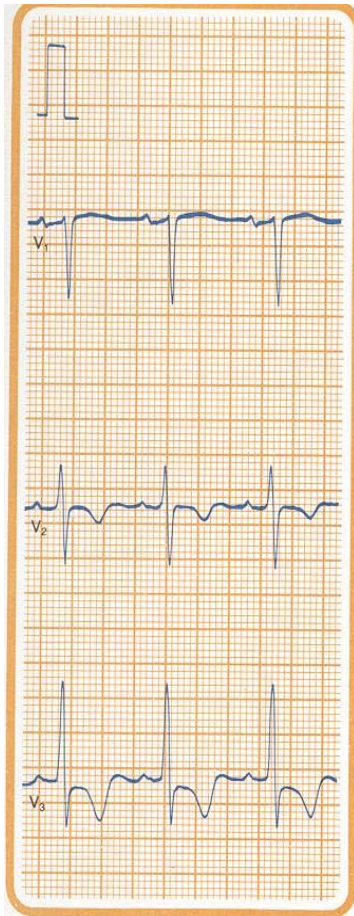
Normal parasternal langakse

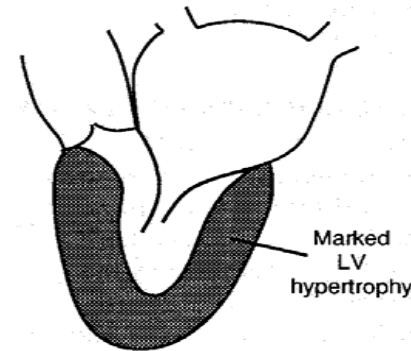
Dilatert CardioMyopathy parasternal langakse

Hjertesvikt/venstre ventrikelhypertrofi

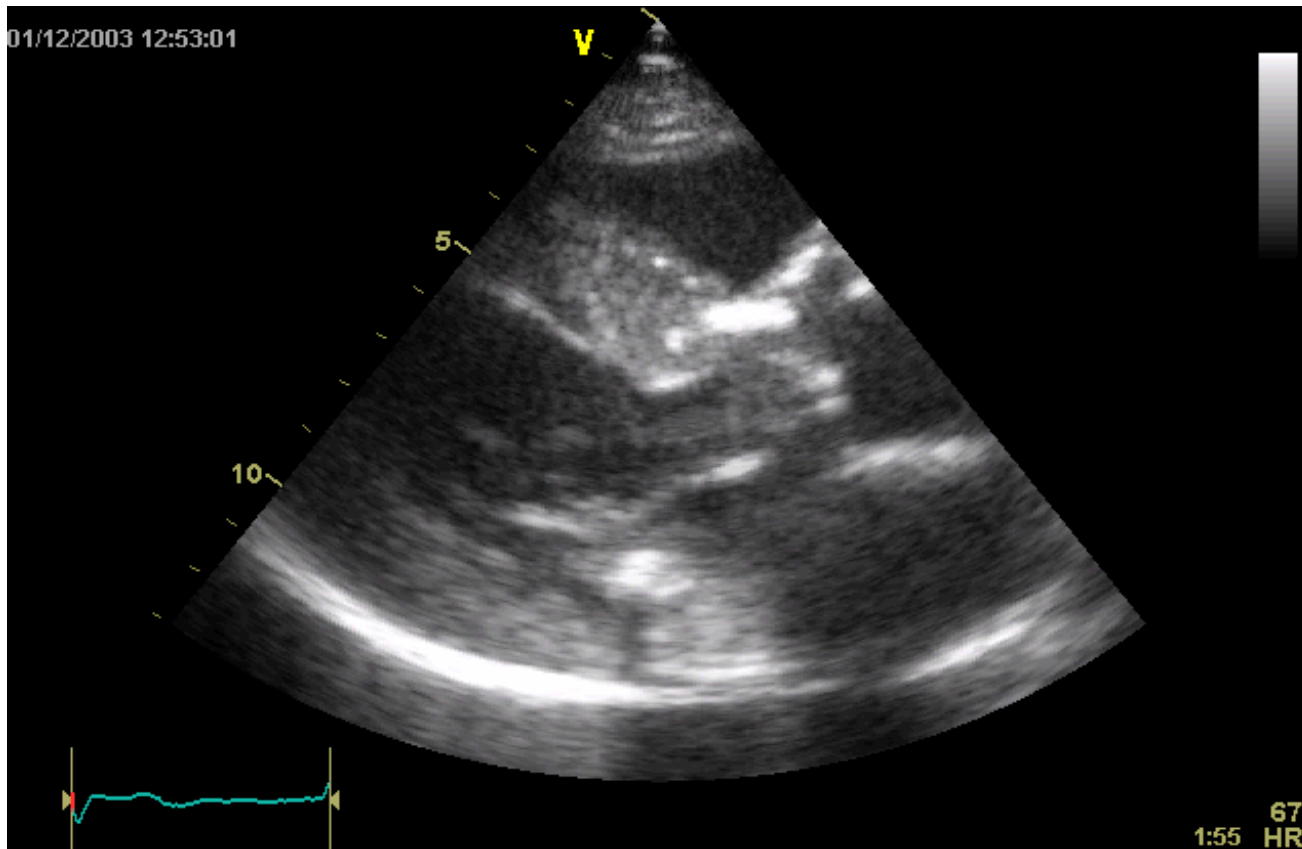

A. NORMAL

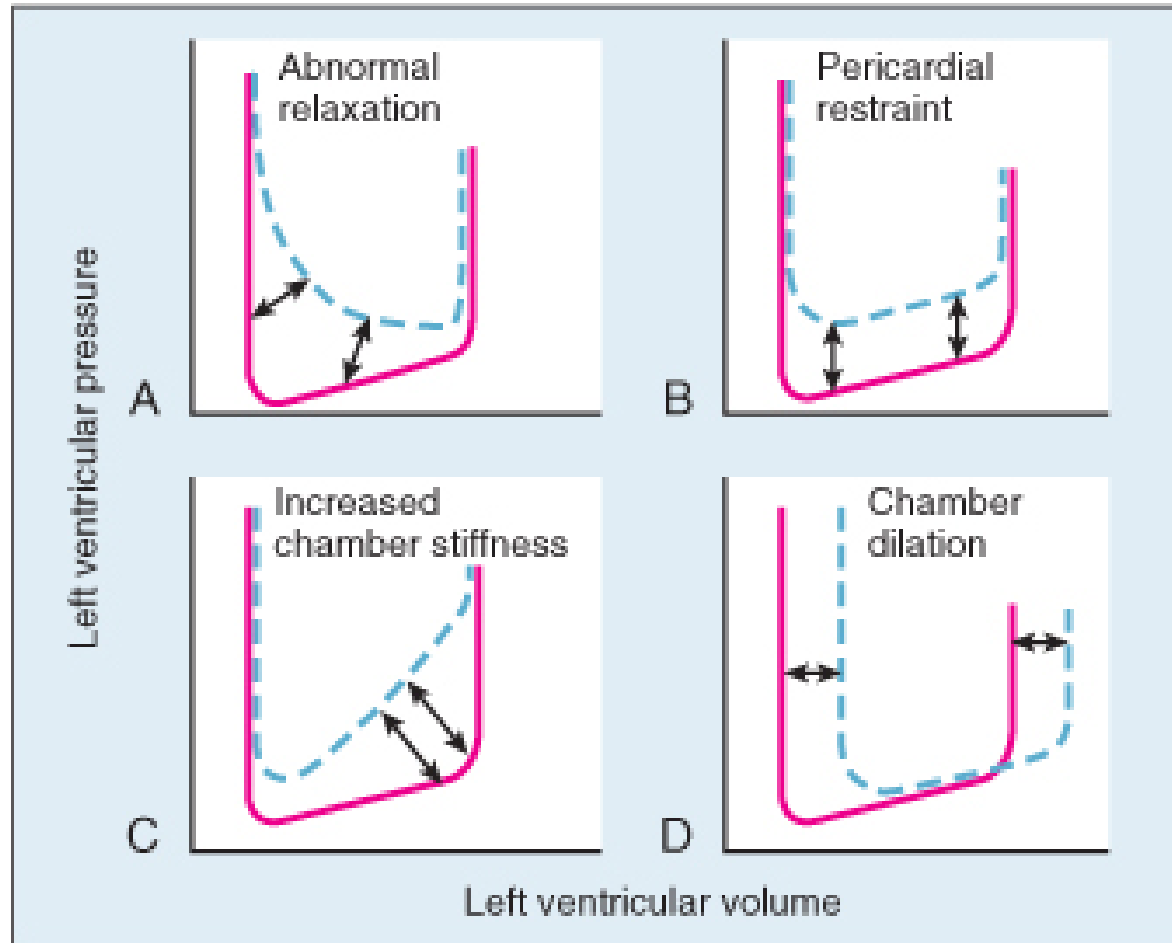
C. HYPERTROPHIC
CARDIOMYOPATHY

Hypertrophic Obstructive Cardiomyopathy parasternal langakse

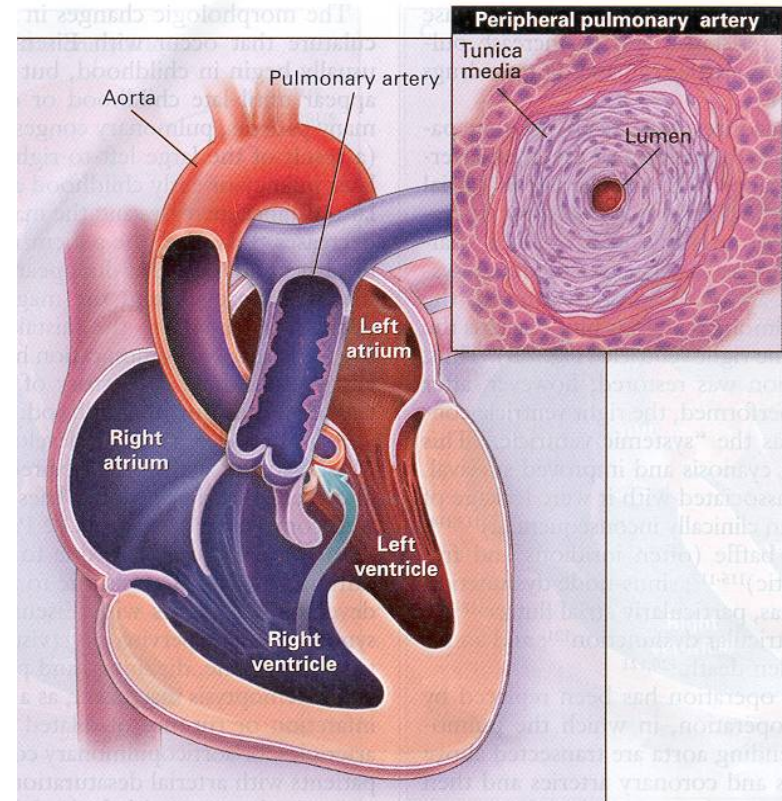
Diastolisk dysfunksjon

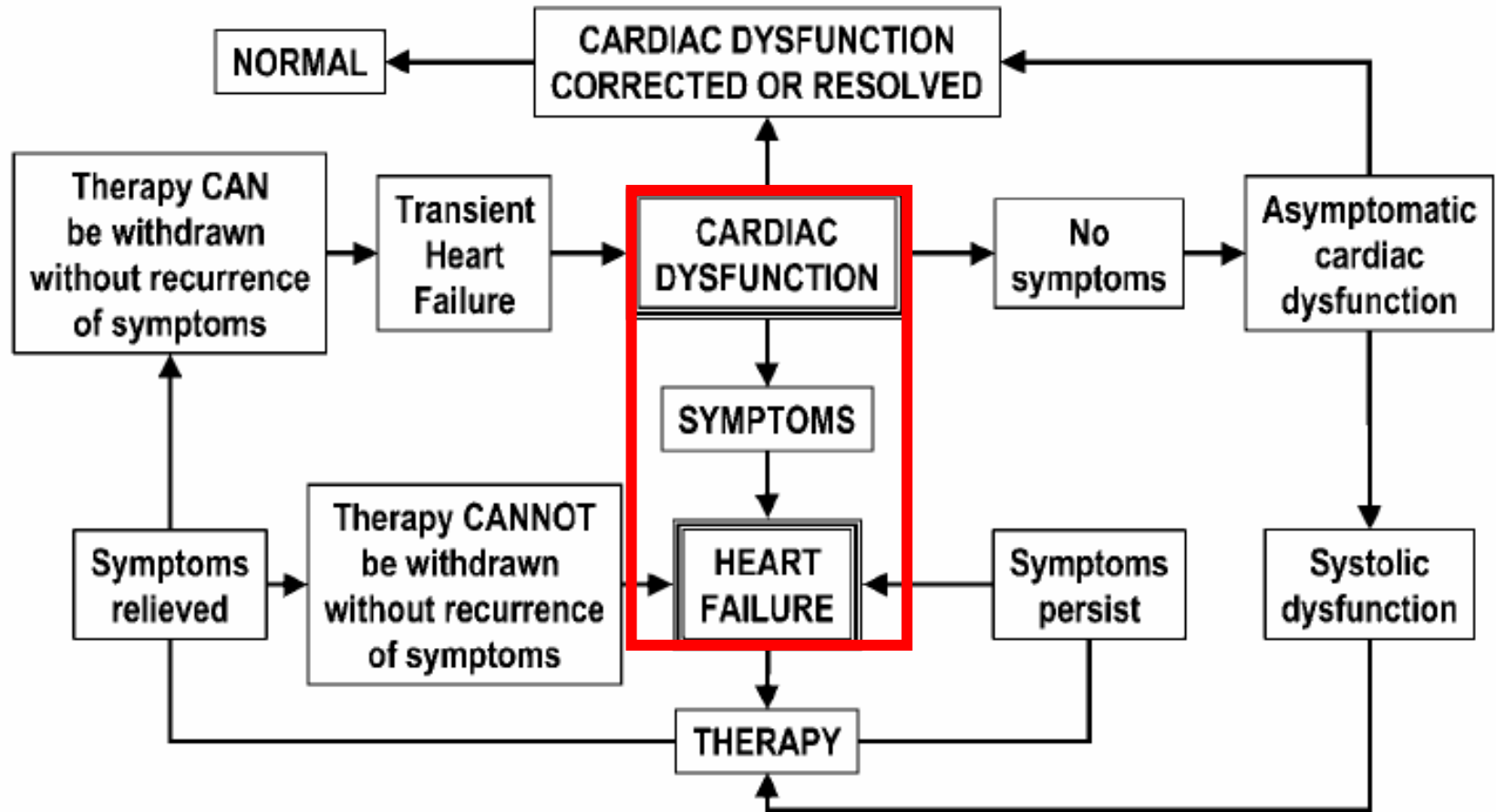
Copyright 2005 by Elsevier Science

Høyre ventrikkelsvikt - etiologi

- Lungeembolus
- ARDS
- KOLS
- Høyre ventrikkelinfarkt
- Medfødte feil
- Pulmonal hypertensjon
- Sekundært til venstresvikt er vanligste årsak

Dysfunksjon og hjertesvikt

Relationship between cardiac dysfunction, heart failure, and heart failure rendered asymptomatic.

Stadieinndeling av hjertesvikt

- A. Pasienter med høy risiko for å utvikle hjertesvikt pga. tilstedeværelse av faktorer som er sterkt assosiert med dette. Ingen strukturell hjertesykdom er til stede og pasienten er uten symptomer
- B. Strukturell hjertesykdom, men ingen symptomer
- C. Strukturell hjertesykdom med tidligere eller nåværende symptomer på kronisk hjertesvikt
- D. Refraktær hjertesvikt som krever spesiell intervensjon

Lars Gullestad Steinar Madsen
Tidsskr Nor Lægeforen 2004; 124: 1107-10

Diagnosen hjertesvikt.

De to første kriteriene må være til stede, det tredje dersom man er i tvil

1 **Symptomer på hjertesvikt (ved hvile eller under anstrengelse)**

Dyspné, tretthet, ankelødem

2 **Objektiv påvisning av kardial dysfunksjon**

Systolisk dysfunksjon (reduert ejeksjonsfraksjon)

Diastolisk dysfunksjon (endret fyllingsmønster i hjertet)

3 **Klinisk respons på behandling**

Lars Gullestad Steinar Madsen
Tidsskr Nor Lægeforen 2004; 124: 1107-10

Kunnskap om patofysiologi ved hjertesvikt

=

grunnlaget for:

- forståelse av symptomer ved hjertesvikt
- forståelse av kliniske funn ved
- rasjonelt valg av terapi

Betraktningmåter

- 1940- 70: Kardiorenale modell
- 1970- 80: Hemodynamiske modell
- 1980- dd: Nevrohormonale modell
- 2000- dd: Molekylærbiologiske modell

Hjertesviktens patofysiologi = kompensasjonsmekanismer

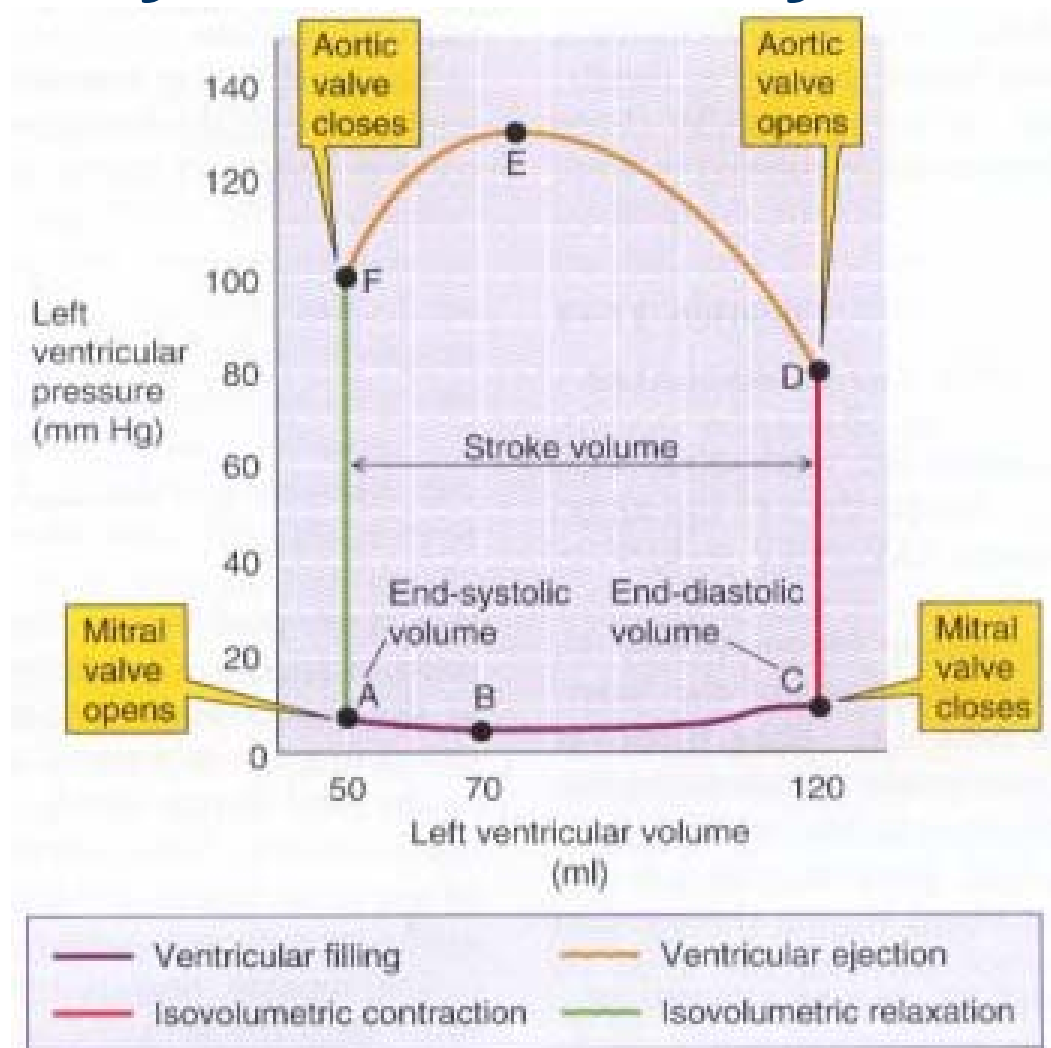
- Hemodynamiske endringer
  - Frank-Starling
- Adrenerg stimulering
- Renin-Angiotensin-Aldosteron (RAAS)
  - Salt-vannretensjon
  - Økt perifer motstand
- Hypertrofi

Betraktningmåter

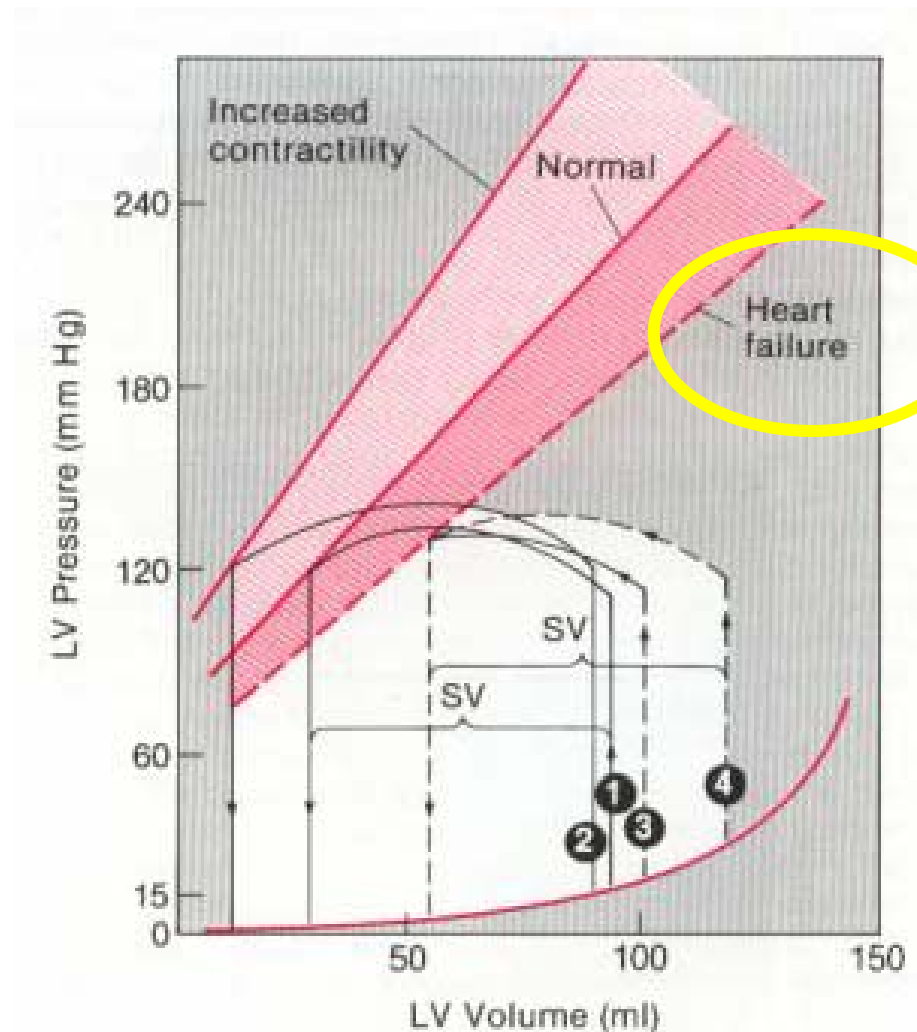
- 1940- 70: Kardiorenale modell
- **1970- 80: Hemodynamiske modell**
- 1980- dd: Nevrohormonale modell
- 2000- dd: Molekylærbiologiske modell

Trykk-volum-sløyfen

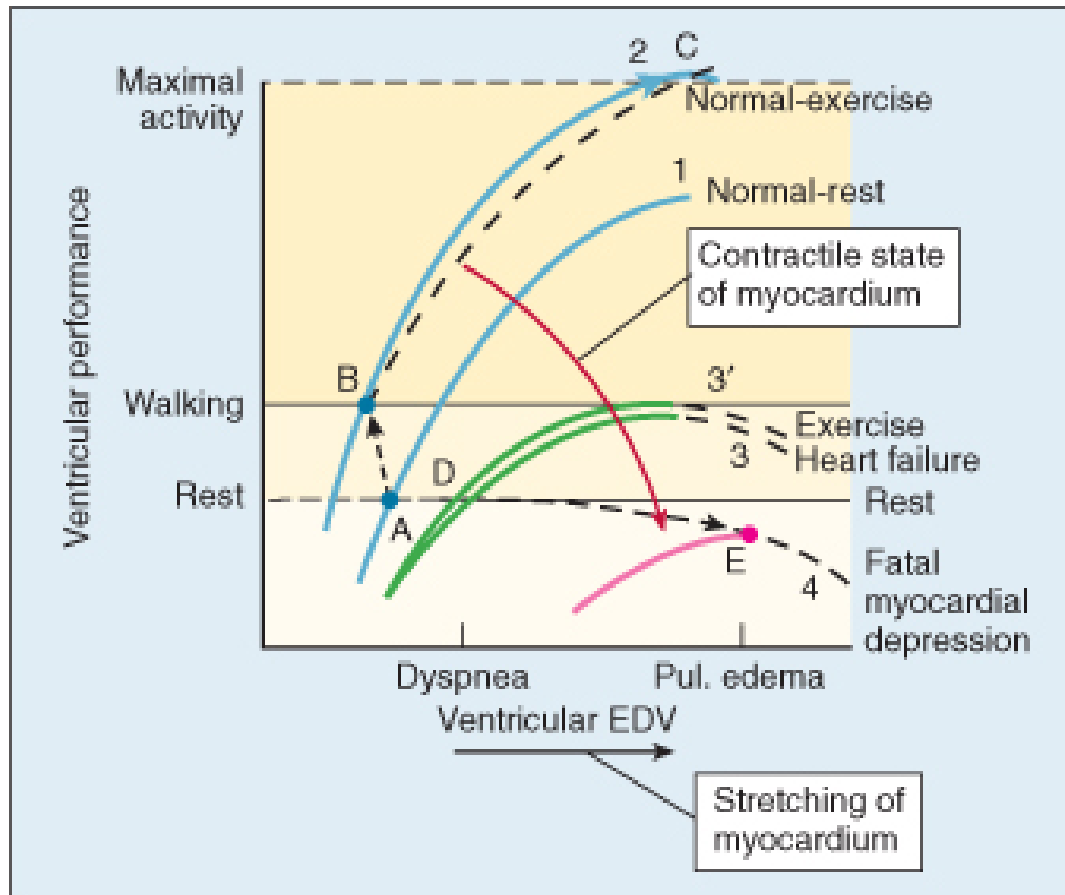

Boulpaep E L in Boron "Medical physiology" 2003

Trykk-volum-sløyfen, hjertesvikt

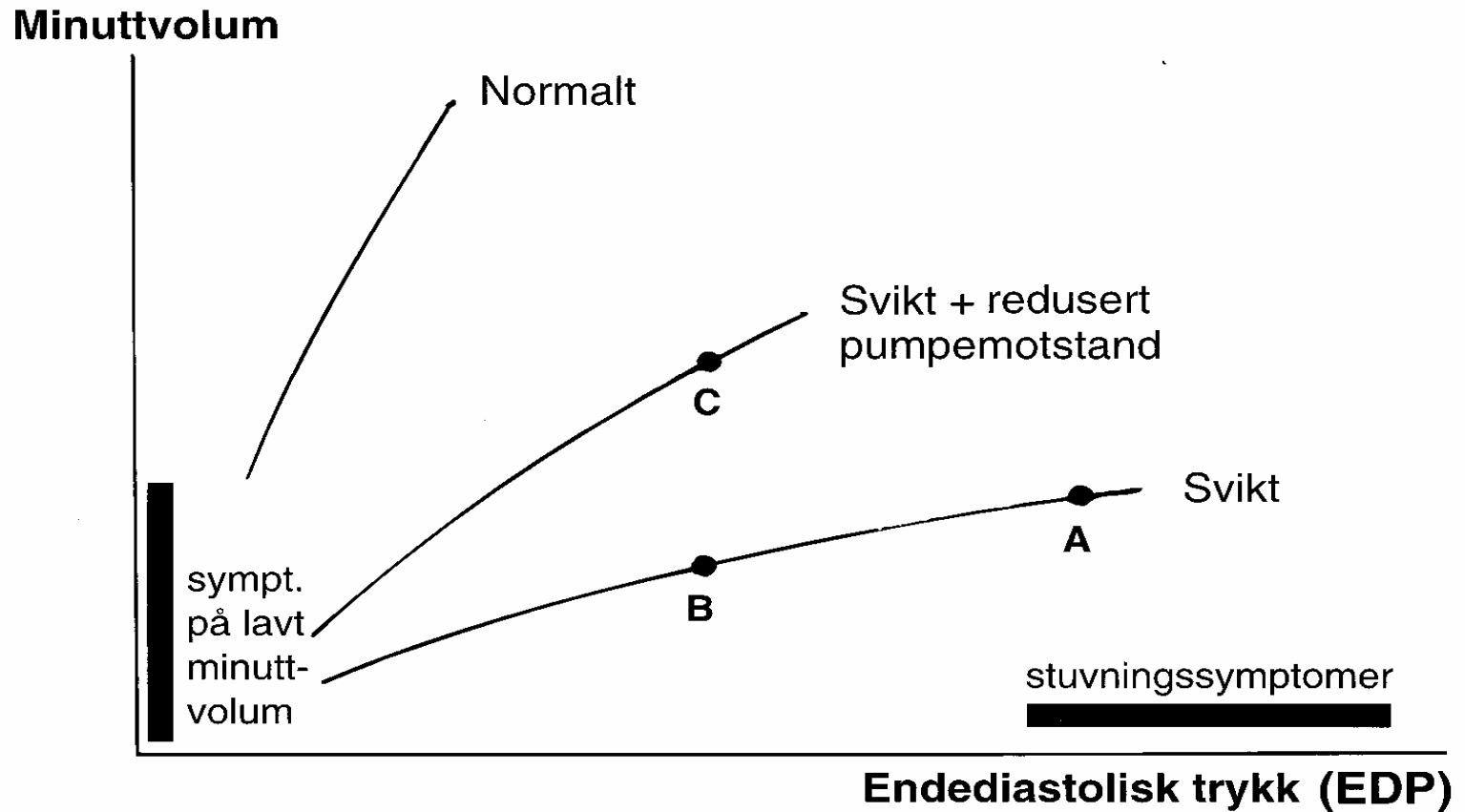

Kontraktil status og preload

Copyright 2005 by Elsevier Science

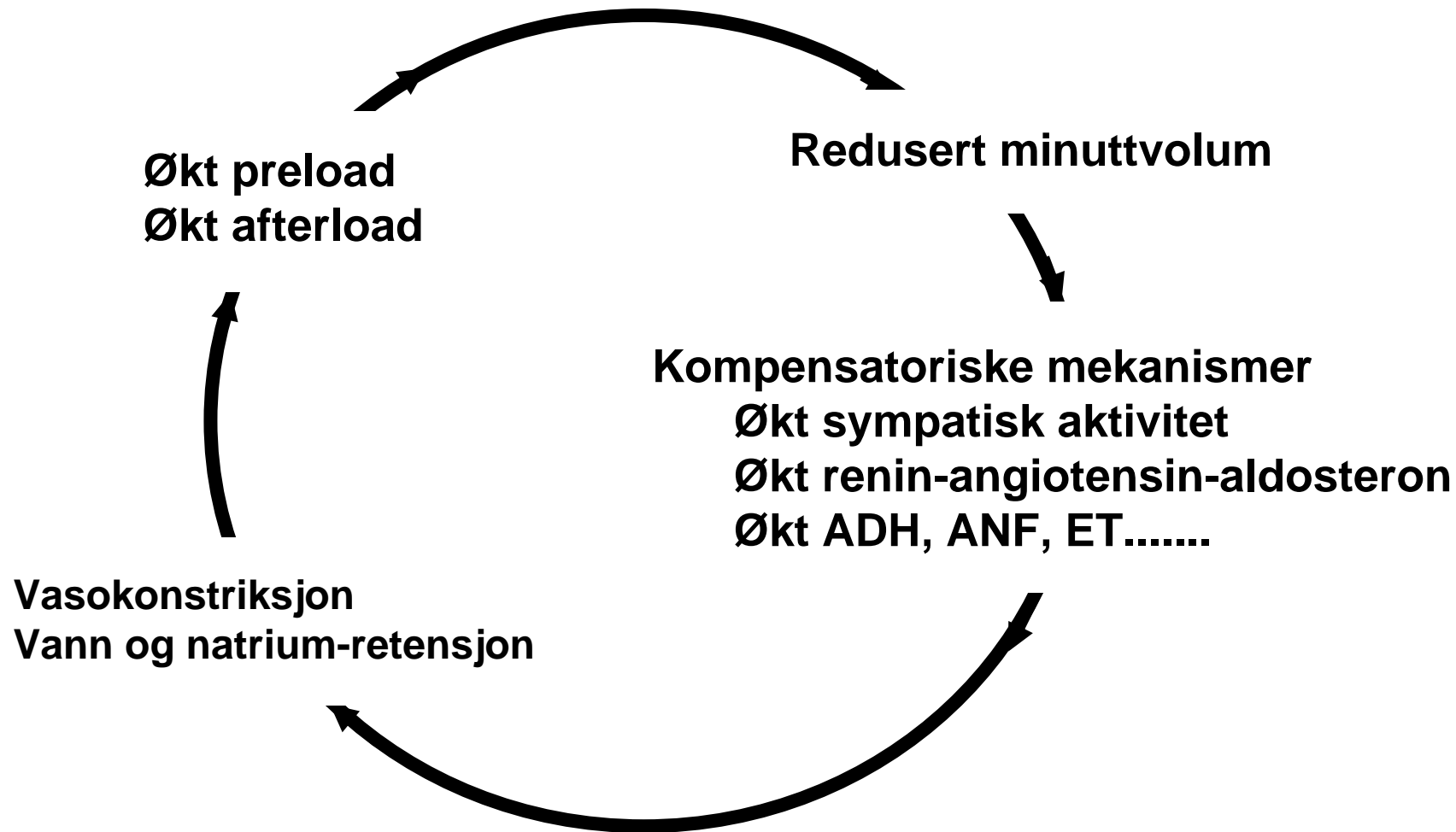
Hjertesvikt – Frank-Starling

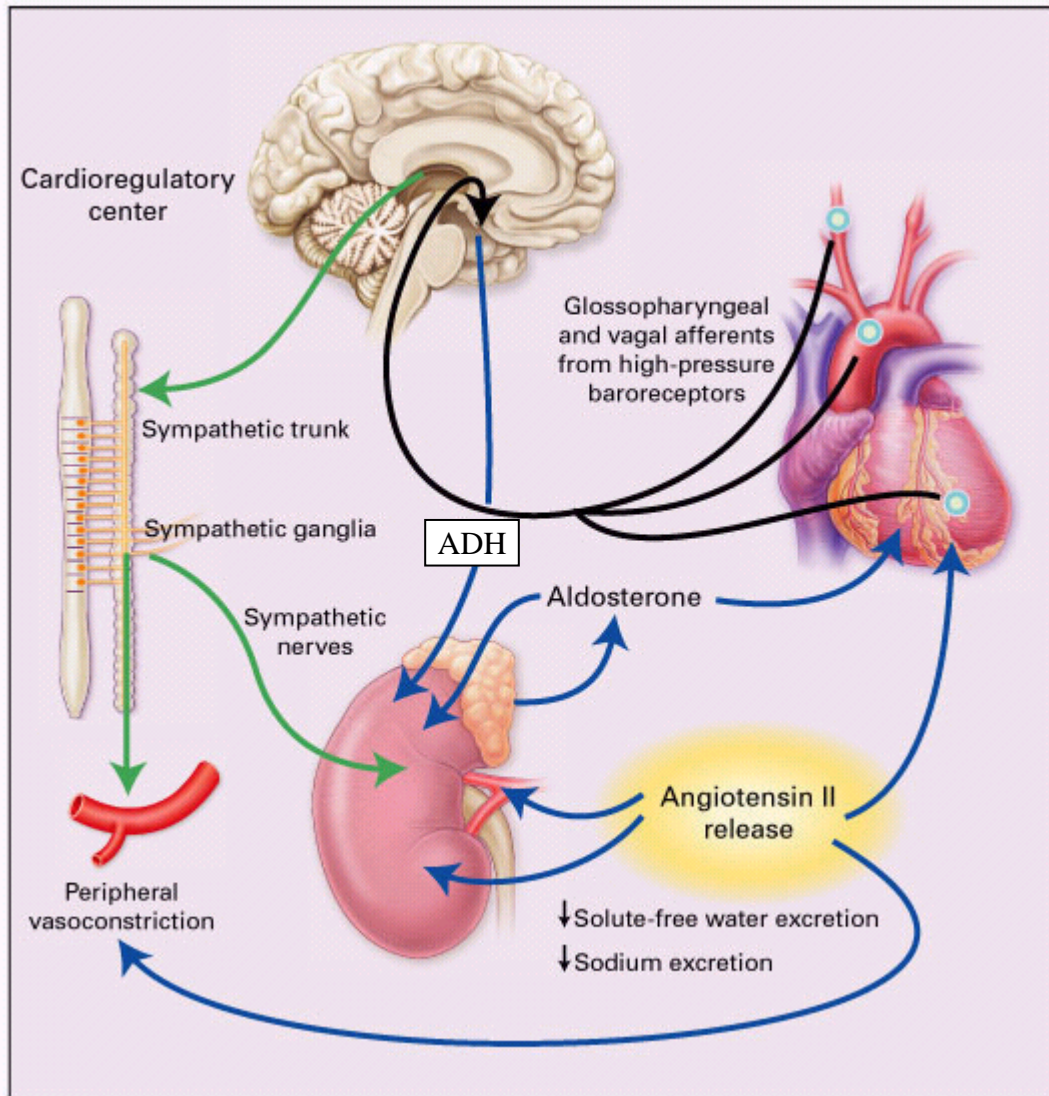

Betraktningmåter

- 1940- 70: Kardiorenale modell
- 1970- 80: Hemodynamiske modell
- **1980- dd: Nevrohormonale modell**
- 2000- dd: Molekylærbiologiske modell

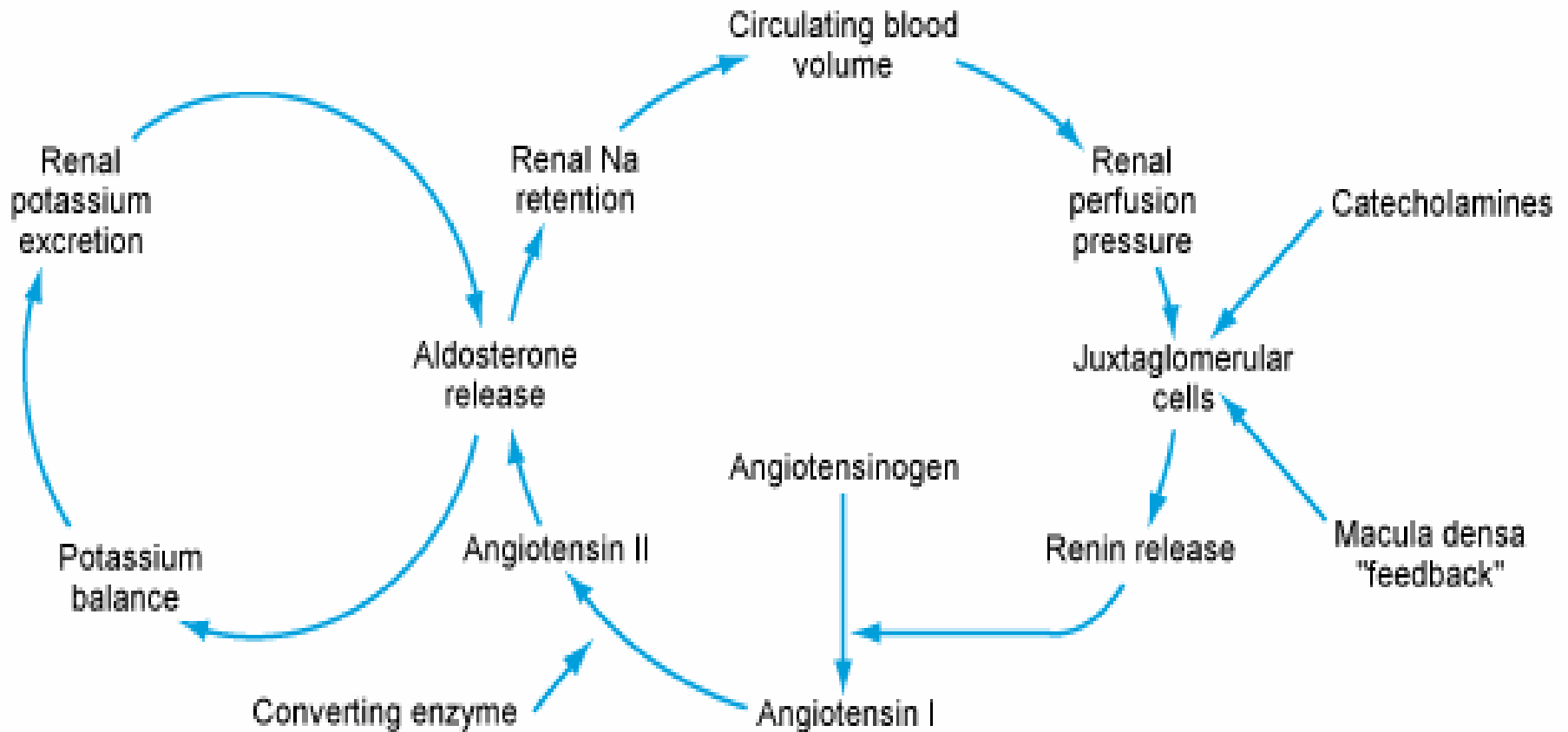
Hjertesvikt

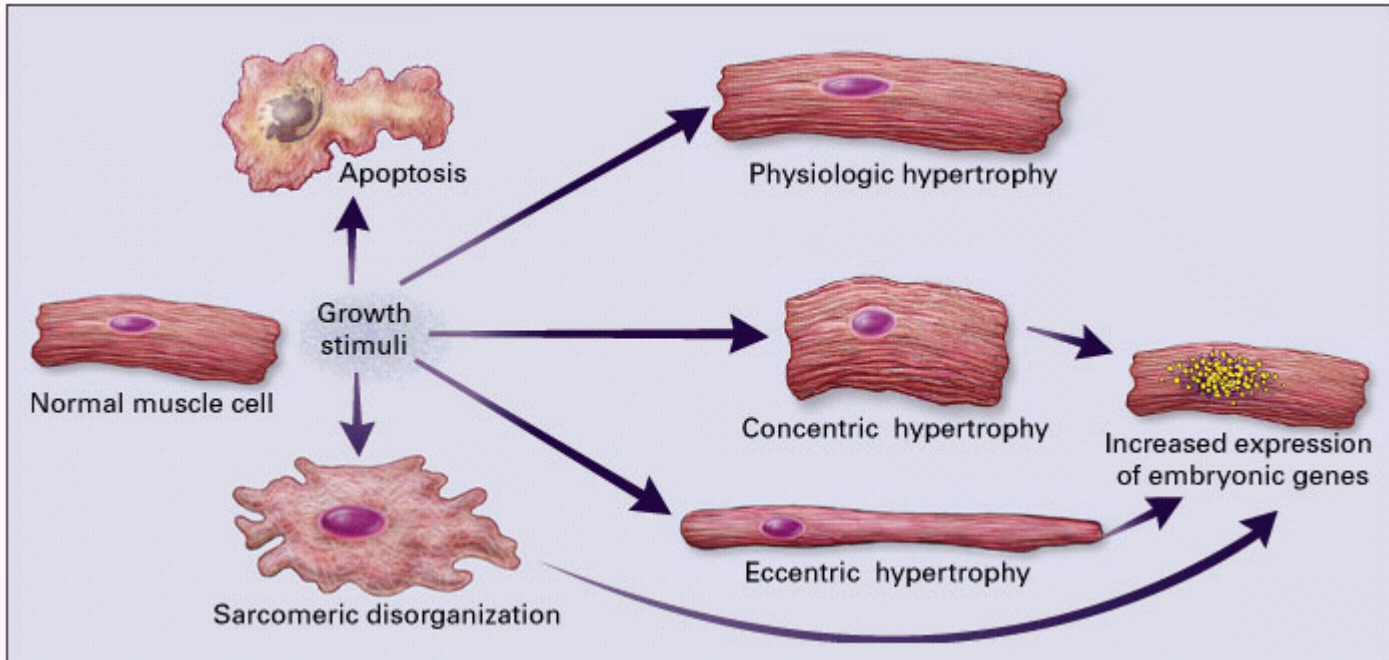

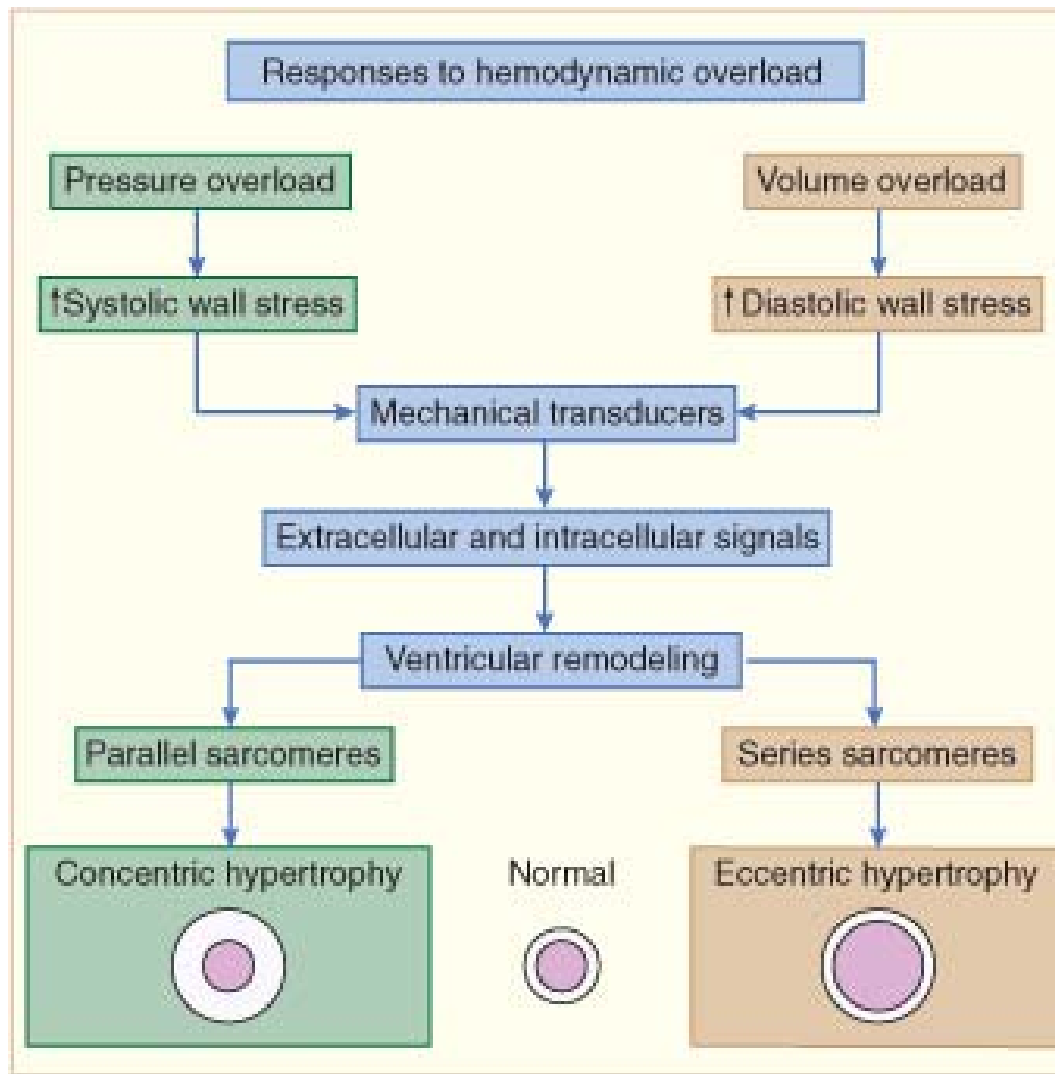
Neuro-humoral respons på hjertesvikt

Betraktningmåter

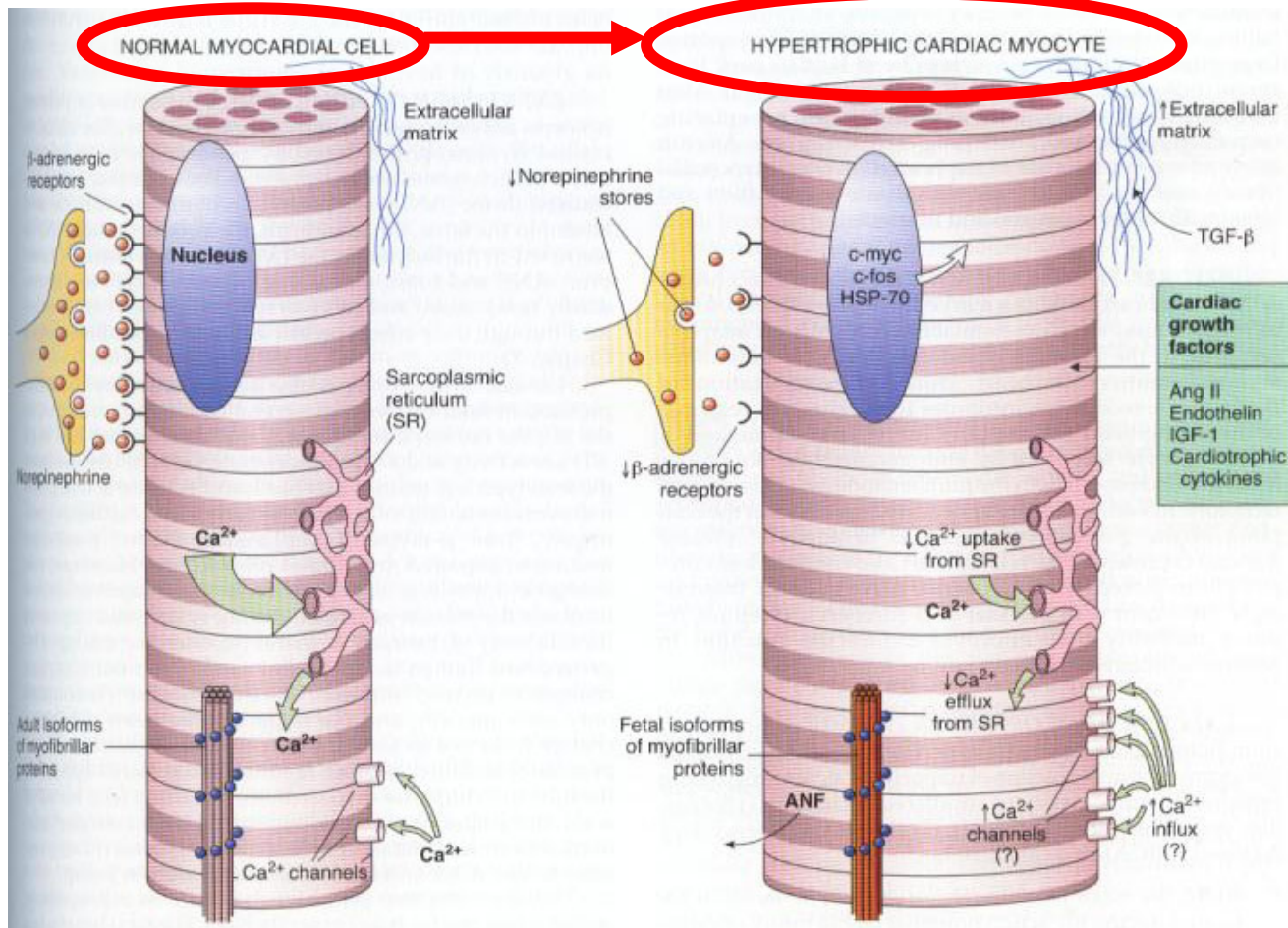
- 1940- 70: Kardiorenale modell
- 1970- 80: Hemodynamiske modell
- 1980- dd: Nevrohormonale modell
- 2000- dd: Molekylærbiologiske modell

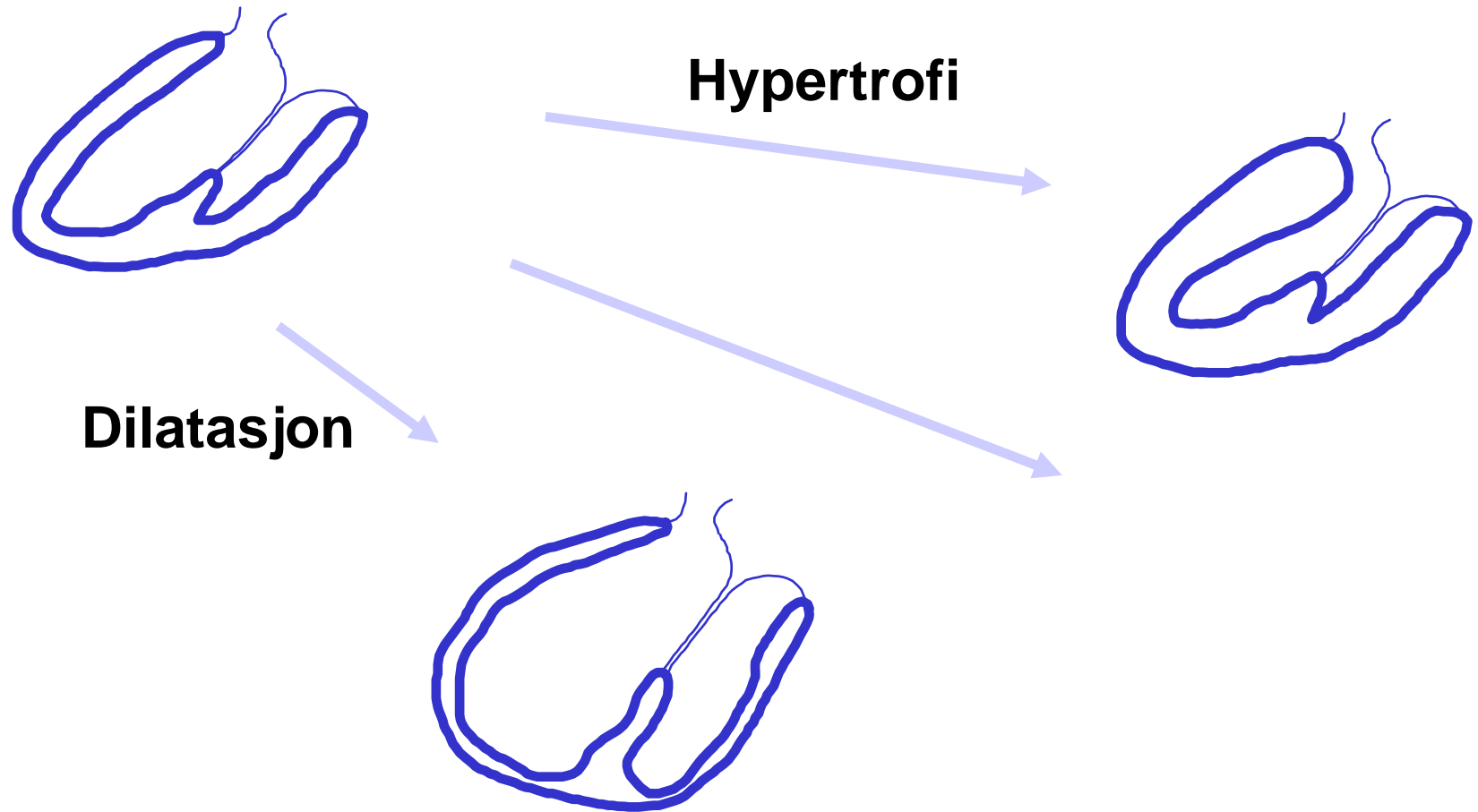
Copyright 2005 by Elsevier Science

Hypertrofi og hjertesvikt

Fra Rubin's Pathology, 4th ed

Hjertesvikt-utvikling

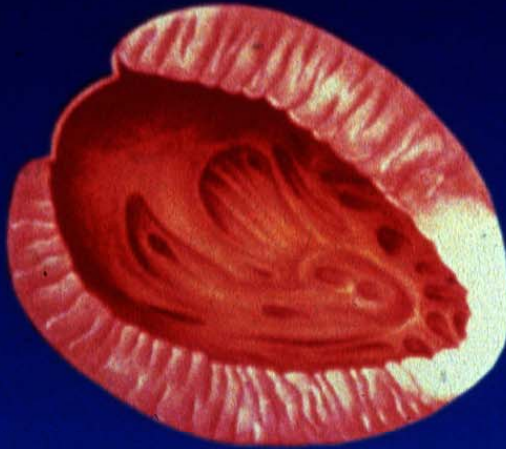

Betraktningmåter

- 1940- 70: Kardiorenale modell
- 1970- 80: Hemodynamiske modell
- 1980- dd: **Nevrohormonale modell**
- 2000- dd: **Molekylærbiologiske modell**

LV Remodeling Following Myocardial Infarction

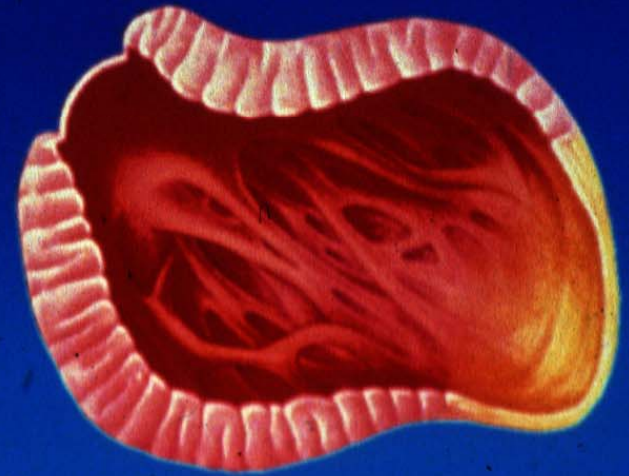
Acute Infarction
(hours)

Infarct Expansion
(hours to days)

Global Remodeling
(days to months)

Anamnese ved hjertesvikt - momenter (1)

- **Tidligere sykdommer**
  - Infarkt?
  - Angina?
  - Hypertoni?
  - Diabetes?
- **Hvilke symptomer har pasienten? Funksjonsklasse?**
  - Dyspne? Ortopne? Nattlig dyspne?
  - Hoste?
  - Nocturi?
  - Brystsmerter?
  - Synkope? Palpitasjoner?

Anamnese ved hjertesvikt - momenter (2)

- **Varighet på symptomene**

  - Rask progresjon?

- **Medikamentbruk**

- **Tobakk?**

- **Alkohol?**

Klinisk undersøkelse ved mistanke om hjertesvikt

- momenter (1).

- **Generell status**
  - Allmenntilstand
  - Hvilesymptomer?
  - Taledyspne?
  - Cyanose?
  - Hudtemperatur
  - Blodtrykk
  - Puls - rask? Uregelmessig?
- **Collum**
  - Halsvenestuvning? Karsus over carotider?

Klinisk undersøkelse ved mistanke om hjertesvikt

- momenter (2).

- **Cor**

- Ictus - breddeforøket? Lateralisert?
- Bilyder? Klaffefeil?
- 3. tone?
- Regelmessig aksjon? Pulsdeficit?

- **Pulmones**

- Perkusjonsdempning? Pleuravæske?
- Stuvning?

Klinisk undersøkelse ved mistanke om hjertesvikt - momenter (3).

- **Abdomen**

- Hepatomegali?
- Ascites?

- **Underekstremiteter**

- Ødemer?
- Perifer puls?

Etter diagnosen hjertesvikt er stilt:

Alltid vurdere:

- Hva er etiologien?
- Er det utløsende faktorer ?

Diagnostikk av hjertesvikt

Tilstander som kan gi symptomer som ved hjertesvikt:

- Lungelidelser
- Nyresvikt med væskeretensjon
- Leversvikt med ødemtendens
- Venøs insuffisiens med ødemer
- Hypothyreose

Hjertesvikt

Supplerende undersøkelser

- **Blodprøver**
  - Hemoglobin
  - Elektrolytter
  - Kreatinin
  - Blodsukker
  - Andre (stoffsufte, leverenzymmer, natriuretiske peptider (pro-ANF, BNP))
- **EKG**
  - Arytmi
  - Gjennomgått infarkt
  - Grenblokk
  - Venstre ventrikkelhypertrofi (VVH)
- **Rtg thorax**
  - Lungestuvning
  - Hjertestørrelse

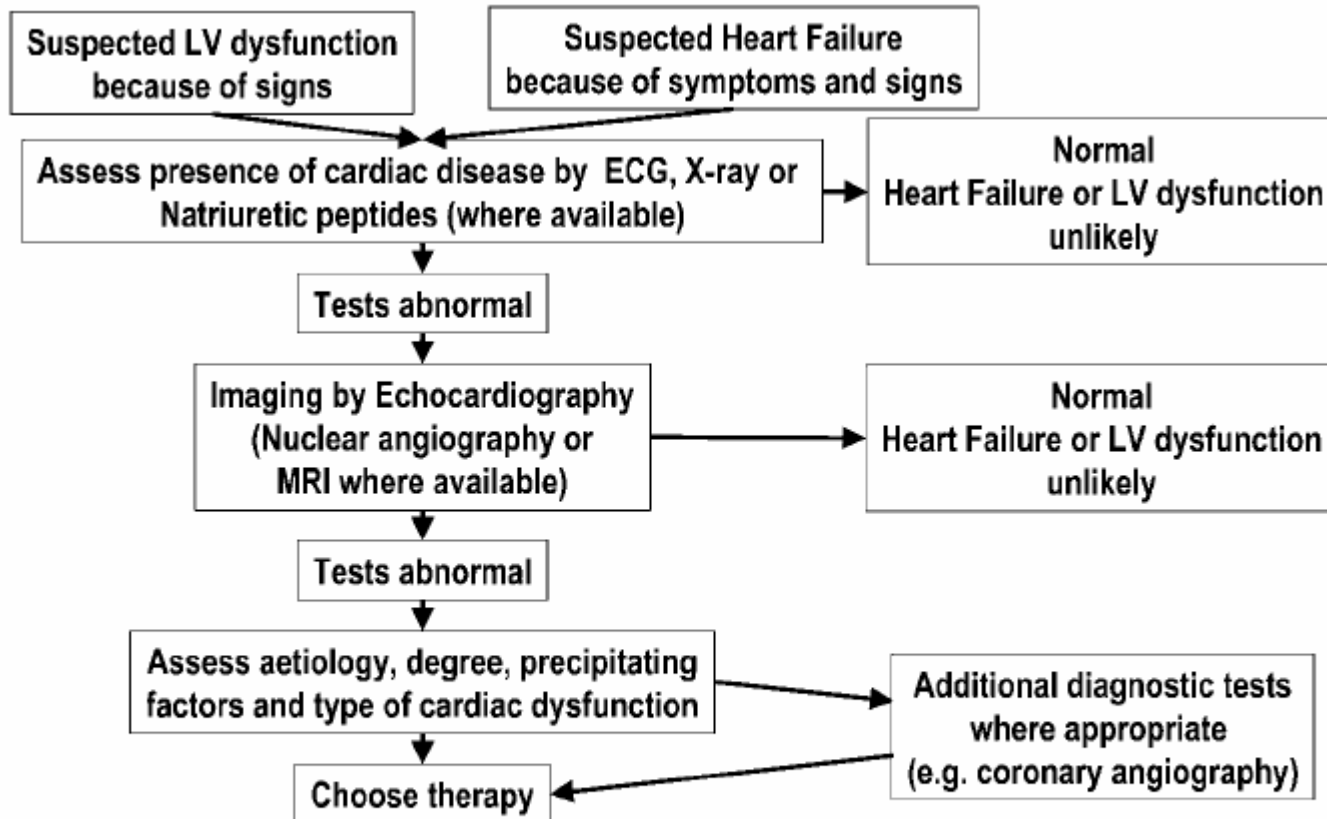
Hjertesvikt

Supplerende undersøkelser (2)

- **EKKO/Doppler**
  - Venstre ventrikkels funksjon (systolisk og diastolisk)
  - Klaffefeil
  - Estimering av lungearterietrykk
- **Myocardscintigrafi**
- **Arbeids-EKG**
- **Hjertekateterisering med koronar angiografi**
- **MRI**

Hjertesvikt

Diagnostiske retningslinjer (ESC 2005)

Algorithm for the diagnosis of heart failure or left ventricular dysfunction.